

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODELİ	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLİYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDA AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiziddinova	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI	224
Xolmizayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ.....	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI.....	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'yumurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLİYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кизи	
ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLİYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Didora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIVAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafuz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIVAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abduvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI	561
Nasriddinov Zaynoddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdunosirovich	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
O'rinov Komiljon Kozimovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
Meliyev X.T.	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna	
HUDUDLARDA MOLIAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
Razikov Ulug'bek Zaripovich	
QURILISHDA INNOVATION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
Qosimova Nodira Saidovna	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI	655
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА.....	666
Уролова Севара Бехзод кизи	
MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA.....	677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'NALISHLARI	694
Sh.A.Sultonov	
MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI	700
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG'ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI	705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o'g'li, Abdullayev Djura Xudoyorovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ	712
Жаксымуратов Казбек Раджович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	717
Nurullayev Baxrom Botirovich	
XIZMATLAR SOHASI RIVOJIDA DAROMADLARNING INKLYUZIV O'SISHI, KAMBAG'ALLIK DARAJASI TUSHISHINING MUHIM OMILIDIR.....	724
Saparov Murod Irgashovich	
BOZOR MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI SHAROITIDA SOLIQ TIZIMINING DOLZARB MASALALARI.....	728
Umurzak Rajabov	
TIJORAT BANKLARIDA RESURS BAZASI SHAKLLANISHINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	734
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
OLIY TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARI O'RTASIDAGI INNOVATSION HAMKORLIK	741
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

QURILISH TARMOG'IDA KICHIK VA YIRIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSION-INNOVATSION MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	744
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
КЛЮЧЕВЫЕ ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	750
Киличева Феруза Бешимовна	
NEYROPSIXOLINGVISTIKADA INVERSIV GAP KONSTRUKSIYALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	755
Tuyboyeva Shakhnoza	
ROLE OF MODERN MODELS IN REGIONAL PRODUCTION MANAGEMENT	758
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	
HUDUDIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMINING AHAMIYATI.....	761
Karimova Shirin Zoxid qizi	
MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI	766
Xolmatova Asila Menglimurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI	773
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
TUSHUM VA DAROMAD HISOBI KATEGORIYALARINI XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARI ASOSIDA TAHLILI.....	777
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
GLOBALASHUV SHAROITIDA TADBIRKORLIKDA XALQARO SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	783
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI	790
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
O'ZBEKTELEKOM AK TEXNIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH: DEA CCR MODEL VA MALMQUIST TFP INDEKSI ASOSIDA TAHLIL.....	794
Salimova Husniya Rustamovna	
BIZNES-JARAYONLARNI MODELLASHTIRISHNING MOHIYATI VA ULARNI MOLIVAVIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLAR ORASIDAGI BOG'LIQLIK.....	800
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
XORIJIY TURISTLAR UCHUN KREATIV VA JOZIBADOR TURIZM MAHSULOTLARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	805
Abdurasulov Shavqiddin Erkin o'g'li	
XALQARO MOLIVA INSTITUTLARI MOLIVAVIY RESURSLARINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI LOYIHALARDAGI ROLI VA SAMARADORLIGI	811
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
IQTISODIY O'SISH VA ISHSIZLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING NAZARIY MODELLARI	818
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
RESPUBLIKAMIZDAGI YIRIK AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA "XALQCHIL IPO"NI O'TKAZISH ISTIQBOLLARI	822
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
МЕТОДОЛОГИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ ВИНОГРАДНОЙ ОТРАСЛИ.....	829
Сапаев Д.Х.	

SABZAVOT EKISHDA TUPROQNING FIZIK-MEXANIK XUSUSIYATLARI	835
<i>Ravshanov Hamraql Amirqulovich, Aliqulova Sevara Muxiddinovna</i>	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI LOYIHAVIY MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	839
<i>Abdurazakova Nasiba Sultanovna</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING ROLINI YANADA KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI	844
<i>Bekchanov Davron Masharipovich</i>	
TOG'LI SHAROITLARDI AVTOGREYDERLARNING YOQILG'I SARFIGA TA'SIR QILUVCHI FAKTORLAR	848
<i>Sarmonov Azizbek Xoshimjonovich, Abdukarimova Shoxsanam Murodjon qizi</i>	
JAHON AMALIYOTIDA TASHQI SAVDO SIYOSATINI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI VA ILG'OR TAJRIBALAR	855
<i>G'iyosov Ilhom Karimovich, Toxirova Risolat Abdushukur qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY BANK XIZMATLARINI TATBIQ QILISH IMKONIYATLARIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR	862
<i>Absamatov Asqar Ergashovich</i>	
ALOQA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI ASOSIY YO'NALISHLARI	868
<i>Nazarov Sanjar Nasridinovich</i>	
RAQAMLI MEXANIZMLAR ASOSIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	873
<i>Abdiyev Alimardon Chorshanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna</i>	
MAMLAKATIMIZ MAHALLALARIDA TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI	876
<i>Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich</i>	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA RESURLARIDAN FOYDALANISHNI MODELLASHTIRISH	880
<i>Qo'ziyoyev Behzod Hamidovich</i>	
BARQAROR SANOAT VA ESG INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	884
<i>Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li</i>	
ОТ ТРАДИЦИОННОГО ПОЛИВА К ТОЧНОМУ ОРОШЕНИЮ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДЫ В ХЛОПКОВОДСТВЕ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	890
<i>Rahimov Olim Xamitovich, Gulchexra Salimovna Narzullaeva</i>	
DIGITAL TECHNOLOGIES AS A KEY DRIVER OF SOCIO-ECONOMIC PROGRESS: A QUANTITATIVE ANALYSIS OF IMPACT TRANSMISSION MECHANISMS	898
<i>Bozorova Irina Jumanazarovna</i>	
RAQOBQT BARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MEHMONXONA INNOVATSIYALARINING STRATEGIK AHAMIYATI	904
<i>Usmanova Gulida Valiyevna</i>	
KO'CHMAS MULK QIYMATINI OMMAVIY BAHOLASH UCHUN KOB-B-DUGLAS GIBRID MODELINI QO'LLASH	910
<i>Xushvaqto'v Jasur Shuhrat o'g'li</i>	
САНИТАРНО-ЗАЩИТНАЯ ЗОНА КАК ИНСТРУМЕНТ ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ КРУПНОМАСШТАБНЫХ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРОЕКТОВ (НА ПРИМЕРЕ ШЕРАБАДСКОЙ СОЛНЕЧНОЙ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ СТАНЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН)	919
<i>Омандавлатов Сирожиддин Содикович</i>	
ZAHAHLI CHIQINDILARNING ATROF-MUHIT VA INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH	924
<i>Ruziyeva Iroda Davutovna, Mavlonova Shaxnoza Raxmatovna</i>	

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ТРАНСПОРТНЫЕ СИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ VANET ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ.....	930
Лазарев Амир Пишембаевич, Шахобиддинов Алишер Шопатхиддинович	
STRENGTHENING THE FINANCIAL RESOURCE BASE OF COMMERCIAL BANKS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....	938
Dilnoza Xaitboyeva	
SHAHAR INFRATUZILMASIDA NOGIRONLIGI BOR SHAXSLAR UCHUN TO'SIQSIZ MUHITNI TASHKIL ETISHDA XALQARO YONDASHUVLAR	941
Karimova Laziza Jaxongir qizi	
BANK RISKLARINI BOSHQARISHDA RISK-APPETIT TUSHUNCHASI VA UNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	946
O'ktamova Nozima Narzulla qizi, Mirzaraximova Nurhayot Bahrom qizi	
O'ZBEKISTONDA MILLIY TAOMLARNING TURISTLAR SAYOHAT MOTIVATSIYASIGA TA'SIRINI BAHOLASH	950
Turayev Ziyadulla Norsoatovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM TURLARINI TRANSFORMATSIYALASH VA DIVERSIFIKATSIYALASH CHEGARALARINI TIZIMLI TAHLIL ASOSIDA ANIQLASH USLUBIYOTLARI	956
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI HISOBLASHDA KUZATUV QAMROVI, MA'LUMOTLAR MANBALARI VA VAZNLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	964
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY NARXLARI INDEKSINI HISOBLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING INTEGRALLASHGAN MODEL I	969
Tog'ayeva Dildora Akramovna	
AUDIT ISHI SIFATINI BAHOLASHDA XALQARO STANDARTLARDAN FOYDALANISH	976
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЭЛЕКТРОМОБИЛЕЙ И ЗАРЯДНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	981
Абдурашидов Искандарбек Журъат угли, Ибрахимов Каримжон Исмаилович, Таджикибаев Абдунаби Абдурахмонович, Абдурашидов Сардор Журъат угли	
STUDY OF THE HYDROLYTIC ACTIVITY OF CELLULASE ENZYME PREPARATIONS ON COTTON FIBER.....	990
Nazarov Kamoljon, Valixodjayeva Ziyoda, Soatov Askarali	
KATTA MA'LUMOTLAR (BIG DATA) VA ULARNING AXBOROT TIZIMLARIDAGI QO'LLANILISHI.....	994
Abdullayev Jahongir Shuxrat o'g'li	
AGRAR SOHADA MOLIYALASHTIRISH TIZIMIDA XUSUSIY INVESTITSIYALAR VA KREDIT O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING AHAMIYATI	998
S. J. Yangiboev	
THE ROLE OF SUPERPLASTICIZERS IN REDUCING WATER DEMAND AND ELIMINATING EXTERNAL CURING IN CONCRETE.....	1005
Shakirov Tuygunjon Turgunovich, Umarov Khotamjon Atamjonovich	
ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	1010
Айтымбетов Султанбек Дуйсенбаевич	
DOLOTA DETALIGA QO'SHIMCHA ISHLOV BERIB RESURSINI OSHIRISH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1016
Qosimov Karimjon, Qodirov Nazirjon Ulug'bekovich, Yusupov Asrorbek Rafiqjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORT DIVERSIFIKATSIYASINI TA'MINLASHDA RAQAMLI INFRATUZILMANING ROLI.....	1019
Eshpo'latova Hilola Bozorboy qizi	

MICROSOFT ACCESS ASOSIDAGI QAROR QABUL QILISH TIZIMI ORQALI LABORATORIYALARDA “ISO 9001:2015” VA “ISO/IEC 17025:2017” STANDARTLARINI JORIY ETILISH DARAJASINI BAHOLASH	1025
--	------

Mamajonov Abduvoxid Abduraxmonovich, Abdujabborov Obidjon Oribjon o'g'li

AGROSANOAT MAJMUASIDA INNOVATSION RIVOJLANISH: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YO'NALISHLAR	1032
--	------

Aksakalov Ravshanjon Dolimjonovich

AGROSANOAT MAJMUASIDA INNOVATSION RIVOJLANISH: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YO'NALISHLAR

Aksakalov Ravshanjon Dolimjonovich

“Aziya-Biznes” mikromoliya tashkiloti, ijrochi direktor o‘rinbosari

Annotatsiya. Mazkur maqolada agrosanoat majmuasida (ASM) innovatsion rivojlanishning nazariy-metodologik asoslari va tarmoqqa xos xususiyatlari ilmiy jihatdan tahlil etilgan. Maqolada mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini barqaror ta'minlash va ASMni innovatsion asosda rivojlantirishning o'zaro bog'liqligi asoslanadi. Agrar sohadagi innovatsiyalarni tasniflovchi mezonlar tizimlashtirilib, ularni joriy etishdagi tarmoqqa xos xususiyatlar — yuqori xavflilik darajasi, innovatsion lagning uzoq muddatligi, bioklimatik omillarning ta'siri, raqamli texnologiyalar va “Qishloq xo'jaligi 4.0” konsepsiyasining ahamiyati — ilmiy jihatdan ochib berilgan. Shuningdek, ASMning barcha to'rt sohasida — fond ishlab chiqaruvchi soha, o'simlikshunoslik, chorvachilik hamda saqlash, qayta ishlash va savdo sohalarida — innovatsiyalarning qo'shimcha qiymatni shakllantirishdagi roli va tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: agrosanoat majmuasi (ASM), innovatsion rivojlanish, oziq-ovqat xavfsizligi, innovatsiya diffuziyasi, raqamlashtirish, “Qishloq xo'jaligi 4.0”, qo'shimcha qiymat, texnologik modernizatsiya, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, Big Data, IoT, seleksiya, agrobiznes.

Abstract. This article presents a scientific analysis of the theoretical and methodological foundations of innovative development in the agro-industrial complex (AIC) and its sector-specific characteristics. The study substantiates the interrelationship between sustainable food security and the innovation-driven development of the agro-industrial complex. The criteria for classifying agricultural innovations are systematized, and the sector-specific features of their implementation are examined, including high levels of risk, the extended duration of the innovation lag, the influence of bioclimatic factors, as well as the significance of digital technologies and the “Agriculture 4.0” concept. Furthermore, the role of innovations in value-added formation and the organizational-economic mechanism of their implementation across all four spheres of the AIC — the input-producing sector, crop production, livestock farming, and the storage, processing, and trade sector — are analyzed.

Keywords: agro-industrial complex (AIC), innovative development, food security, innovation diffusion, digitalization, “Agriculture 4.0”, value added, technological modernization, organizational-economic mechanism, Big Data, IoT, plant and animal breeding, agribusiness.

Аннотация. В данной статье проведён научный анализ теоретико-методологических основ инновационного развития агропромышленного комплекса (АПК) и отраслевых особенностей, присущих данной сфере. Обоснована взаимосвязь между устойчивым обеспечением продовольственной безопасности страны и инновационным развитием АПК. Систематизированы критерии классификации инноваций в аграрной сфере, а также раскрыты отраслевые особенности их внедрения — высокий уровень рискованности, значительная продолжительность инновационного лага, влияние биоклиматических факторов, а также роль цифровых технологий и концепции «Сельское хозяйство 4.0». Кроме того, проанализированы роль инноваций в формировании добавленной стоимости и организационно-экономический механизм их реализации во всех четырёх сферах АПК — фондопроизводящей сфере, растениеводстве, животноводстве, а также в сфере хранения, переработки и торговли.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс (АПК), инновационное развитие, продовольственная безопасность, диффузия инноваций, цифровизация, «Сельское хозяйство 4.0», добавленная стоимость, технологическая модернизация, организационно-экономический механизм, Big Data, IoT, селекция, агробизнес.

KIRISH

Agrosanoat majmuasini samarali rivojlantirish va mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari hisoblanadi. Mazkur maqsadlarga erishish agrosanoat majmuasini innovatsion asosda rivojlantirishga bosqichma-bosqich o'tishni taqozo etadi. Ushbu jarayonning poydevori texnologik modernizatsiya, raqamli texnologiyalarni xo'jalik faoliyatining barcha tarmoqlariga keng joriy etish, shuningdek, yakuniy mahsulot ishlab chiqarish samaradorligini izchil oshirishga xizmat qiluvchi yangi yechimlarni ishlab chiqishda ilmiy soha faolligini kuchaytirishdan iborat bo'lishi zarur. Mazkur strategiyani amalga oshirish agrosanoat majmuasi ishtirokchilarining jadallashtirilgan innovatsion rivojlanishini rag'batlantirishga yo'naltirilgan institutsional islohotlarsiz mumkin emas.

Zamonaviy sharoitda innovatsiyalar ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish (jumladan, chegaraviy xarajatlarni, ya'ni ishlab chiqarish hajmi ortishi bilan dastlab kamayib, minimal darajaga yetgach yana ortishga o'tadigan xarajatlarni) asosida raqobatbardoshlikni oshirish, mehnat unumdorligini yuksaltirish, inson kapitalini rivojlantirish, aholi turmush darajasini oshirish hamda mahsulot va xizmatlar sifatini takomillashtirish orqali jamiyatning iqtisodiy taraqqiyoti uchun muhim omil vazifasini bajaradi. Bundan tashqari, innovatsiyalar moddiy ne'matlarni yaratish va ulardan foydalanish tizimida sifat hamda tarkibiy o'zgarishlar jarayonlarini jadallashtirib, jamiyat ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi.

Mamlakatimizda xalq xo'jaligining barcha tarmoqlari va aholi hayotining barcha sohalarida innovatsiyalarni yaratish hamda faol joriy etishga yo'naltirilgan innovatsion ishlab chiqarish tizimini shakllantirish jarayoni izchil sur'atlar bilan amalga oshirilmoqda. Ushbu tizim davlat, hududiy, tarmoq, xususiy va jamoat tuzilmalari majmuini, shuningdek, ularning yangi bilimlarni qo'lga kiritish, saqlash va tarqatishga, innovatsion mahsulotlar, zamonaviy texnologiyalar hamda boshqaruv usullarini ishlab chiqishga yo'naltirilgan o'zaro hamkorlik mexanizmlarini o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, mazkur tizim fan bilan sanoat, qishloq xo'jaligi, iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar mexanizmlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Aynan ushbu tizim orqali davlat innovatsion siyosatni, ya'ni insonlar hayoti va faoliyatining barcha sohalarida ilmiy-texnik yutuqlardan samarali foydalanish uchun qulay sharoitlar yaratishni belgilaydi va amalga oshiradi.

Mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini barqaror ta'minlash zarurati uzoq muddatli istiqbolda ushbu maqsadga innovatsion asosda erishish yo'llarini tanlashni talab etadi. Mazkur innovatsion yondashuv milliy oziq-ovqat mahsulotlari va xom ashyo ishlab chiqarishini rivojlantirishni, ularning iste'molchilar uchun jismoniy va iqtisodiy jihatdan qulayligini ta'minlashni, tarmoqlararo ishlab chiqaruvchilar o'rtasida integratsiya va kooperatsiyani rag'batlantirishni, transport va logistika infratuzilmasini takomillashtirishni, shuningdek, qishloq aholisining agrobiznes bilan iqtisodiy munosabatlari asosida qishloq hududlarini rivojlantirishni tizimli ravishda qamrab oladi. Bunda milliy agrosanoat majmuasini (ASM) rivojlantirishning strategik yo'nalishi sifatida innovatsion taraqqiyot alohida ahamiyat kasb etadi. U majmuaning barcha tarkibiy tarmoqlarini qamrab olib, oziq-ovqat mahsulotlari hajmining muvozanatli o'sishini rag'batlantirishi lozim.

Agrosanoat majmuasi ishlab chiqarish faoliyatining uchta asosiy sohasini birlashtirgan tarmoqlararo tizim hisoblanadi. Jumladan, ASM uchun ishlab chiqarish vositalarini yaratish, qishloq xo'jaligi hamda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tayyorlash, saqlash, tashish va yakuniy mahsulotni sotish tarmoqlari ushbu tizim tarkibiga kiradi. ASMdagi ishlab chiqarish zanjiri o'zaro bog'liq bosqichlarning izchil ketma-ketligini ifodalaydi va qishloq xo'jaligi mahsulotlarining xom ashyo ishlab chiqarishdan tortib uni qayta ishlash, saqlash, tashish hamda yakuniy iste'molchiga yetkazib berishgacha bo'lgan to'liq jarayonni qamrab oladi. Mazkur tizimning muvozanatli va barqaror rivojlanishini ta'minlash maqsadida oziq-ovqat zanjirining har bir ishtirokchisi uchun innovatsiyalar asosida rivojlanishni rag'batlantiruvchi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni joriy etish zarur.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ijtimoiy-iqtisodiy tizimlardagi innovatsiyalarning nazariy ildizlari tarmoqlarda fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi fundamental o'zaro bog'liqlikni ajratib ko'rsatgan hamda ularning fanlararo sintezining zarurligini asoslagan ma'rifatparvarlar va iqtisodchilarning ilmiy merosiga borib taqaladi. Jan Kondorse (1743–1794) birinchi bo'lib fan bilan sanoat o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni asoslab, ilmiy bilimlarni iqtisodiy dinamikaning muhim omili sifatida e'tirof etgan [1].

Adam Smit (1723–1790) mehnat taqsimoti, ixtisoslashuv va mexanizatsiyalashuvning innovatsion jihatlarini chuqur tadqiq etgan. Uning rivojlanish modeli quyidagi o'zaro bog'liq elementlarni o'z ichiga oladi: mehnat taqsimoti — mehnat unumdorligining o'sishi — daromadning ortishi — mexanizatsiyalashuv — texnik taraqqiyot [2].

Devid Rikardo (1770–1823) yangi g'oyalarni (innovatsiyalarni) joriy etishning mehnat taqsimotini chuqurlashtirish hamda yangi bozorlarni o'zlashtirish jarayonidagi samaradorligini tahlil qilgan [3].

Alfred Marshall (1842–1924) innovatsion rivojlanish yo'nalishlarini tizimlashtirgan bo'lib, u quyidagilarni ajratib ko'rsatadi: yangi mahsulotlar yaratish, ishlab chiqarishning yangi usullarini joriy etish, yangi bozorlarni o'zlashtirish, yangi resurslardan foydalanish hamda boshqaruvni qayta tashkil etish [4].

“Iqtisodiy tsikllar” (1939) asarida Y. Shumpeter innovatsiyalarni (yangi texnologiyalar, boshqaruv usullari, resurslarning yangi kombinatsiyalari) “ijodiy vayronakorlik” orqali iqtisodiy inqirozlarni bartaraf etuvchi kuch sifatida talqin etgan. Olimning fikricha, iqtisodiyot rivojlanishi innovatsion yangilanish asosida yuqori bosqichga tsiklik o'tish jarayonidan iborat. U ushbu jarayonda yetakchi o'rinni novator korxonalarga beradi, ya'ni dastlab bir-biri bilan yonma-yon faoliyat yurituvchi, ammo vaqt o'tishi bilan eskirgan raqobatchilarni siqib chiqaruvchi va bozorlarni egallashga intiluvchi subyektlar sifatida baholaydi. Iqtisodchi innovatsiyani “tadbirkorlik ruhi bilan rag'batlantirilgan ishlab chiqarish omillarining yangi ilmiy-tashkiliy kombinatsiyasi” sifatida ta'riflaydi. Uning fikricha, yangi kirishimlarning ichki mantiqida iqtisodiy rivojlanishning yangi dinamizatsiya omili mujassam bo'ladi. Shu tariqa, olim innovatsiyalarning xo'jalik yurituvchi subyektlar samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini nazariy jihatdan asoslab bergan [5].

Innovatsiyalar nazariyasi rivojlanishida muhim bosqich sifatida 1993-yilda Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkilotiga (OECD) a'zo davlatlar tomonidan Italiyaning Fraskati shahrida “Fraskati qo'llanmasi” ishlab chiqildi. Mazkur hujjatga muvofiq, innovatsiya — innovatsion faoliyat natijasida joriy etilgan yangi yoki takomillashtirilgan jarayon sifatida talqin etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda agrosanoat majmuasida innovatsion rivojlanish jarayonlarini kompleks o'rganish maqsadida zamonaviy ilmiy yondashuvlar va usullar majmuasidan foydalanildi.

Tadqiqot metodologiyasi tizimli, institutsional va kompleks yondashuvlarning o'zaro uyg'unligiga asoslanadi. Tadqiqotning nazariy asosini innovatsion rivojlanish, agrosanoat integratsiyasi hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga oid ilmiy konsepsiyalar tashkil etadi. Xususan, innovatsiyalar diffuziyasi nazariyasi hamda barqaror rivojlanish konsepsiyalaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qishloq xo'jaligining innovatsion rivojlanishi, hatto resurs bazasiga keng kirish imkoniyati mavjud bo'lgan taqdirda ham, faqat xo'jalik yurituvchi subyektlarning mavjud aniq texnologiyalar va tadbirlar haqidagi ma'lumotlarga erkin kirish imkoniyatiga ega bo'lishi hamda ularni xo'jalik amaliyotiga samarali joriy eta olish qobiliyatiga ega bo'lishi sharti ostidagina ta'minlanadi [6].

Agrosanoat majmuasini tizimli rivojlantirishda tarmoq innovatsiyalarining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish zarur. Ular qatorida quyidagilarni alohida ta'kidlash lozim:

- mehnat predmetlari sifatida tirik organizmlardan (qishloq xo'jaligi o'simliklari va hayvonlaridan) foydalanish, shuningdek xo'jalik jihatidan qimmatli belgilar va shakllarni olish maqsadida maqsadli seleksiya ishlarini olib borish;

- tabiiy-iqlim sharoitlariga yuqori darajada bog'liqlik. Mazkur bog'liqlikning ta'sirini yumshatish rayonlashtirilgan o'simlik navlari va hayvon zotlarini yaratish, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida adaptiv texnologiyalarni qo'llash orqali amalga oshiriladi. Ko'p jihatdan aynan ushbu omil mamlakatning tabiiy-iqlim zonalariga bo'yicha ilmiy seleksiya markazlarining joylashuvini belgilaydi. Tarmoq innovatsiyalarini yaratish natijasida muayyan hududlarga moslashtirilgan qishloq xo'jaligi ekinlari navlari va hayvon zotlari tarkibining kengayishi, innovatsiyalarni joriy etish muddatlarining qisqarishi va jarayonlarning soddalashuvi kuzatiladi;

- hududlarning bioklimatik salohiyati bilan belgilanadigan ASM texnologik rivojlanish darajasidagi sezilarli tabaqalanish. Ushbu tabaqalanish qulay tabiiy-iqlim sharoitlariga ega hududlarda infratuzilma obyektlari bilan uyg'un holda ishlab chiqarish hajmini kengaytirish va ixtisoslashuvni chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Aksincha, intensiv qishloq xo'jaligini rivojlantirish imkoniyatlari cheklangan hududlarda moddiy oziq-ovqat oqimlarining logistika va transport tizimlarini takomillashtirish ustuvor ahamiyat kasb etadi. Bu esa innovatsiyalar bozorida yangi mahsulot va texnologiyalar nomenklaturasini kengaytirish zaruriyatini yuzaga keltiradi;

- ASMDagi innovatsiyalarning xilma-xilligi. U texnologik yechimlar (yangi navlar, zotlar, tuproq va mahsulotlarga ishlov berish usullari), oziq-ovqat ishlab chiqarish zanjiri ishtirokchilarining o'zaro hamkorligining yangi tashkiliy shakllari (klasterlashuv, raqamlashtirish, zamonaviy boshqaruv modellari), shuningdek qishloq hayotining ijtimoiy va ekologik jihatlarini qamrab oladi;

- innovatsion lagning uzoq muddatliliigi, ya'ni ilmiy tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlaridan boshlab innovatsiyalarni joriy etish, o'zlashtirish va ommaviy qo'llashgacha, hamda ulardan qo'shimcha iqtisodiy samara olishgacha bo'lgan davrning davomiyliigi.

— qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining ishlab chiqarishni chuqur modernizatsiya qilishga bo'lgan motivatsiyasining yetarli emasligi natijasida ularning innovatsion qabul qiluvchanligi past darajada bo'lishi;

— subsidiyalar, grantlar ajratish, infratuzilma yaratish, klasterlarni qo'llab-quvvatlash, shuningdek fan, biznes va ta'lim o'rtasidagi kooperatsiyani rag'batlantirish orqali innovatsion rivojlanishga davlat tomonidan ko'mak ko'rsatilishi;

— barcha toifadagi xo'jaliklarda agrar ishlab chiqarishni innovatsion tizimga ommaviy o'tkazishning murakkabligi bilan birga fan va ta'lim tizimining yuqori darajada integratsiyalashganligi;

— ASMdagi barcha jarayonlarni to'liq raqamlashtirish, mahsulotning daladan (fermadan) yakuniy iste'molchigacha bo'lgan harakatini nazorat qilish imkoniyatigacha bo'lgan global tendensiyalarning kuchli ta'siri. Hozirgi bosqich "Qishloq xo'jaligi 4.0"ga o'tish bilan tavsiflanadi. Bunda raqamlashtirish, sun'iy intellekt, IoT, biotexnologiyalar va robototexnikani joriy etish rivojlanishning ustuvor yo'nalishlariga aylanib bormoqda.

Ilmiy adabiyotlar tahlili mazkur ro'yxatni quyidagi xususiyatlar bilan to'ldirish imkonini beradi:

— qishloq xo'jaligida innovatsion faoliyatning yuqori darajadagi xavflilik xususiyati. Ushbu xavflilik obyektiv omillar (tabiiy-iqlim sharoitlari, biologik muhitning fito- va epizootik holati, bozor konyunkturasi, paritetlilik darajasi) hamda subyektiv omillar (xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy-iqtisodiy ahvoli, kadrlar salohiyati va tashkiliy darajasi) ta'siri ostida shakllanadi;

— o'simlikshunoslik va chorvachilik sohalarida seleksion yechimlarni izlashning uzoq muddatlilikligi. Ularning qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari talablariga muvofiqligini sinovdan o'tkazish hamda yaratilgan innovatsiyalarning tarqalish (diffuziya) jarayoni yuqori intensiv texnologiyalarga o'tish muddatlarini uzaytiradi, biroq ularni ommaviy joriy etishni inkor etmaydi. Shu bilan birga, mazkur jarayon seleksion va texnik ilmiy markazlarda ilmiy-tadqiqot hamda tajriba-konstruktorlik ishlarini parallel va uzluksiz olib borishni taqozo etadi;

— qishloq xo'jaligini yuritishda ishtirok etuvchi barcha sohalarida — o'simlikshunoslik va chorvachilikdan tortib iqtisodiyot va tashkiliy boshqaruvga — istiqbolli ilmiy tadqiqotlar uchun ma'lumotlar bankini shakllantirishning yuqori salohiyati mavjudligi.

ASMdagi innovatsiyalarning mohiyatiga oid zamonaviy ilmiy tadqiqotlar ularni bir qator mezonlar asosida tasniflash imkonini beradi. Bunda innovatsiyalarning ahamiyati, ularni amalga oshirish va targ'ib etish shakllari, innovatsion jarayonlarni boshqarish hamda rejalashtirish samaradorligini oshirish masalalari inobatga olinadi (1-jadval).

1-jadval. ASMdagi innovatsiyalarning mohiyati

Yo'nalish	ASM I sohasi	ASM II sohasi		ASM III sohasi		ASM IV sohasi (ta'lim misolida)
		O'simlikshunoslik	Chorvachilik	Saqlash, qayta ishlash	Savdo	
Iqtisodiy	Energiya va resurslarni tejash					
	Parallel boshqaruv tizimi; Telematika; Avtomatlashtirish; Kompyuterlashtirish; Kartografiya	Aniq dehqonchilik tizimi; Narsalar interneti; «Aqlli dala»; «Aqlli bog'»; Dalalarni sun'iy yo'ldosh orqali monitoring qilish	Qishloq xo'jaligi hayvonlarining sog'lig'ini kuzatuvchi RFID-datchiklar; «Aqlli ferma»; «Aqlli majmua»	Robotlashtirilgan konveyer	«Dala–ferma–yakuniy iste'molchi» liniyasi bo'ylab mahsulot harakatini kuzatuvchi RFID-marker; Blokcheyn texnologiyasi; Marketplace (elektron tijorat)	Uzluksiz ixtisoslashtirilgan ta'lim; Amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish; Ta'limni raqamlashtirish; Tanlovlar, ilmiy loyihalar; Maqsadli ta'lim, malaka oshirish, qayta tayyorlash
	—	Belgilangan parametrlar, nav (zot) yangilanishi bo'yicha qishloq xo'jaligi o'simliklari va hayvonlarini seleksiya qilish		Texnologik platformalar; Qo'shimcha mahsulotlarni utilizatsiya qilish dasturlari	—	—
	Big Data bankini shakllantirish, katta hajmli ma'lumotlarni saqlashning bulutli texnologiyalari, sun'iy intellekt					

Yo'nalish	ASM I sohasi	ASM II sohasi		ASM III sohasi		ASM IV sohasi (ta'lim misolida)
		O'simlikshunoslik	Chorvachilik	Saqlash, qayta ishlash	Savdo	
Tashkiliy	Agrosanoat majmuasida yangiliklar joriy etishni rag'batlantirish tizimi doirasida texnologiyalarni integratsiya qilishga mo'ljallangan agrotexnoparklar; boshlang'ich korxonalarni qo'llab-quvvatlovchi biznes-inkubatorlar; start-up g'oyalarni tezkor ilgari surishga yo'naltirilgan akseleratsion tashabbuslar; bilim almashishni ta'minlovchi ilmiy-ta'lim muassasalari; ishlanmalarni amaliy sinovdan o'tkazish uchun demonstratsion zonalar; ekspert ko'mak ko'rsatuvchi konsultatsion tuzilmalar; shuningdek ishlab chiqarish va mahsulotlarni sotishda bozor ishtirokchilarining jamoaviy sa'y-harakatlarini kuchaytiruvchi kooperatsiya shakllari muhim rol o'ynaydi.					
Boshqaruv	Tashkiliy jarayonlarni optimallashtirish bo'yicha zamonaviy yondashuvlar arsenalida kompaniyalarda strategik va operatsion rejalashtirish avtomatikasining keng qamrovli platformalarini ifodalovchi korporativ rejalashtirish tizimlari; tahlil va bashorat samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan sun'iy intellekt algoritmlari; shuningdek integrallashgan assotsiatsiyalar va klaster tuzilmalarini tashkil etishni o'z ichiga olgan iqtisodiy birliklarni konsolidatsiya qilish mexanizmlari alohida o'rin tutadi.					—

Ushbu tizimlar, mohiyat e'tibori bilan, ham tarmoq iqtisodiyoti (tashkilot, tarmoq, majmua) darajasida, ham agrobiznesni boshqarishda kompleks samara olish imkonini beradi. Zero, ular texnologik xarakterga ega bo'lgan katta hajmdagi ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va saqlash jarayonlarida faol ishtirok etadi. Xuddi shunday vazifalar mazkur tizimlar tomonidan chorvachilik sohasida ham (konstruktiv o'ziga xosliklarni inobatga olgan holda) samarali amalga oshiriladi.

Zamonaviy agrosanoat majmuasi samaradorligining asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida I — fond ishlab chiqaruvchi soha alohida ajralib turadi. Aynan ushbu sohada avtopilot va kompyuter ko'rish tizimlari bilan jihozlangan, yoqilg'i sarfini kamaytiruvchi hamda ishlash aniqligini oshiruvchi zamonaviy kombaynlar ishlab chiqilmoqda. Shuningdek, sog'in jarayonlarini robotlashtirish, dalalarga ishlov berishda dronlardan foydalanish, issiqxonalarda iqlimni avtomatik boshqarishga mo'ljallangan IoT yechimlarini joriy etish bo'yicha ilmiy-amaliy ishlanmalar keng rivojlanmoqda [7]. Mazkur yutuqlar moddiy resurslardan samarali foydalanish hamda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Qo'shimcha qiymat shakllantirishning muhim manbalaridan biri sifatida "qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash, qayta ishlash va savdo qilish" sohasi alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur soha qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining yakuniy mahsuloti qiymatining qariyb 40 foizigacha qismini shakllantiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot asosida quyidagi ilmiy xulosalar shakllantirildi:

Birinchidan, innovatsiya nazariyasining tarixiy tahlili shuni ko'rsatadiki, Jan Kondorsedan Iosif Shumpetergacha bo'lgan klassik iqtisodchilar fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi fundamental bog'liqlikni izchil asoslab kelgan. Shumpeterning "ijodiy vayronakorlik" konsepsiyasi hamda Fraskati qo'llanmasining metodologik tamoyillari bugungi kunda ham ASMda innovatsion jarayonlarni tushuntirishning muhim nazariy asosi bo'lib xizmat qiladi.

Ikkinchidan, mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini barqaror ta'minlash faqat ASMni innovatsion asosda rivojlantirish, jumladan, texnologik modernizatsiya, raqamli transformatsiya va tarmoqlararo integratsiyani chuqurlashtirish orqali erishilishi mumkin bo'lgan uzoq muddatli strategik maqsad ekanligi asoslandi.

Uchinchidan, agrar sohadagi innovatsiyalar umumiqtisodiy innovatsiyalardan bir qator tub farqli xususiyatlarga — tirik organizmlardan foydalanish, bioklimatik omillarga bog'liqlik, seleksion yechimlarning uzoq muddatli diffuziya davri hamda tarmoq ishtirokchilarining nisbatan past innovatsion qabul qiluvchanligi — ega ekanligi tizimli ravishda asoslab berildi. Mazkur xususiyatlar innovatsion siyosatni shakllantirish va amalga oshirish jarayonida alohida e'tiborga olinishi zarur.

To'rtinchidan, "Qishloq xo'jaligi 4.0" paradigmasi doirasida sun'iy intellekt, IoT, Big Data, blokcheyn va robototexnika texnologiyalarini ASMning barcha sohalari — fond ishlab chiqaruvchi soha, o'simlikshunoslik, chorvachilik hamda saqlash, qayta ishlash va savdo sohalari — bo'ylab integratsiyalash ishlab chiqarish samaradorligini tubdan oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu jarayon qo'shimcha qiymatning qariyb 40 foizigacha qismini shakllantiruvchi qayta ishlash va savdo sohasining imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi.

Beshinchidan, ASMda innovatsion rivojlanishni ta'minlashning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi oziq-ovqat zanjirining barcha ishtirokchilari — ishlab chiqaruvchilardan tortib yakuniy iste'molchigacha — uchun samarali

rag'batlantirish tizimini, institutsional islohotlarni, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini hamda fan, ta'lim va agrobiznes o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni uzluksiz mustahkamlab borishni o'z ichiga olishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, ASMni innovatsion asosda rivojlantirish nafaqat tarmoq samaradorligini oshirish vositasi, balki mamlakatning oziq-ovqat mustaqilligini uzoq muddatli istiqbolda ta'minlashning muhim strategik sharti hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Condorcet, J.-A.-N. de C. (1795). *Sketch for a historical picture of the progress of the human mind* (J. Barraclough, Trans.). Weidenfeld & Nicolson. (Asl nusxa 1794-yilda nashr etilgan).
2. Smith, A. (1976). *An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations* (R. H. Campbell & A. S. Skinner, Eds.). Oxford University Press. (Asl nusxa 1776-yilda nashr etilgan).
3. Ricardo, D. (1951). *On the principles of political economy and taxation* (P. Sraffa, Ed.). Cambridge University Press. (Asl nusxa 1817-yilda nashr etilgan).
4. Marshall, A. (1920). *Principles of economics* (8th ed.). Macmillan.
5. Schumpeter, J. A. (1939). *Business cycles: A theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process* (Vols. 1–2). McGraw-Hill.
6. Elfkihi, K., Tarchoun, N., & De Pascale, A. (2022). Towards Agriculture 4.0: Challenges and opportunities. *Agronomy*, 12(4), 876. <https://doi.org/10.3390/agronomy12040876>
7. Eastwood, C., Klerkx, L., Ayre, M., & Dela Rue, B. (2019). Managing socio-ethical challenges in the development of smart farming: From a fragmented to a comprehensive approach for responsible innovation. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 32(5–6), 741–768. <https://doi.org/10.1007/s10806-019-09766-9>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100